

SVEUČILIŠTE U OSIJEKU

A vertical, stylized image of the tower of the University of Osijek, showing its characteristic spiral and dome.

**DR JOSIP
BISKUP**

**KULTURNA
FUNKCIJA
JAVNIH GLASILA**

D r J O S I P B I Š K U P

K U L T U R N A P U N K C I J A J A V N I H
G L A S I L A

Osijek, 1980.

SVEUČILIŠTE U OSIJEKU – PEDAGOŠKI FAKULTET

Recenzenti:

Dr NEDJELJKO KUJUNDŽIĆ,

Mr JOSIP ERL

Urednik:

Dr DRAGAN MUCIĆ

Za izdavača:

DUŠAN PLEĆAŠ

P R E D G O V O R

Ovo je interdisciplinarni stručni rad koji sintetizira i dovodi u međuzavisnost javna glasila (novine, radio i televiziju) i kulturu i umjetnost. Pristup nije kulturološki, pa se autor ne bavi fenomenom kulture i umjetnosti po sebi nego taj fenomen promatra u zavisnosti od medija.

Zbog slobodnog pristupa i opservacija, autor nema pretenziju da ovo bude udžbenik. To je njegovo viđenje problema i njegovo rješenje postavljenih dilema, pa je ovo samo stručni rad s penešto znanstvenih aspiracija.

Autor se odlučio na pisanje ove knjige zbog toga što o kulturnoj funkciji javnih glasila nema sustavnog djela; zatim, autori, koji su o toj problematici pisali, iznose sve divergentne stavove. Autor je, stoga, iznio svoje viđenje problematike, imajući na umu sve druge stavove, ali - zbog zadanog opsega knjige - on nije mogao analizirati sva mišljenja. Obično je u uvodnom dijelu poglavlja citirao mišljenje jednog autora, ne upuštajući se u polemiku s njime odnosno, ne hvaleći ga. Kenačan sud prepušta se čitaocu.

O sredstvima javnog komuniciranja, koje ješ nazivamo javna glasila, obično se govori kao o sredstvima i n f o r m i r a n j a. Autor, međutim, promatra javna glasila kao t r a n s f e r i kao k r e a t e r kulturne-umjetničkih sadržaja; govori, dakle, o njihovoj k u l t u r n o - u m j e t n i č k o j funkciji.

Kad se i piše o kulturne-umjetničkoj funkciji medija, promatra se ta problematika parcijalno po pojedinim medijima - dakle, ni komparativno niti sintetički, već samo analitički. U tim opservacijama daje se prednost televiziji, a o kulturnoj funkciji drugih medija, u makre i mikre razmjerima, skoro da se i ne piše.

Autor je preda se postaviio zadatak da progovori kritički o mjestu i ulozi kulture i umjetnosti u medijima i da sugerira rješenja koja bi trebale uzeti u obzir prilikom kreiranja i distribucije kulturno-umjetničkih sadržaja putem javnih medija.

Polazeći od medija do medija (uključujući republička, pokrajinska, regionalna, općinska glasila i glasila udruženog radnika) autor analizira što se to danas u medijima na planu kulture i umjetnosti radi, pa sugerira kako bi mediji trebali da obavljaju kulturno-umjetničku funkciju u našem samoupravnom socijalističkom društvu.

Autor postavlja pitanje i daje odgovor tko može biti kreator kulturno-umjetničkih sadržaja, jesu li javna glasila samo transfer ili su i kreator kulture i umjetnosti; kako da se organiziraju javna glasila da mogu uspješno obavljati ne samo informativno-političku nego i kulturno-umjetničku funkciju.

Drugo veliko područje, kojim se pozabavio autor, jeste teorija novinskih žanrova. Postavljeno je pitanje koji su to žanrovi i koji se od njih mogu uspješno primjenjivati u transmisiji i kreaciji kulturno-umjetničkih sadržaja. Postavlja se pitanje: mogu li se svi novinski žanrovi jednako uspješno primjenjivati u svim medijima na svim razinama.

Budući da su o nekim žanrovima napisane i disertacije^x, autor nije ulazio u detaljne analize svih žanrova, već je iznio svoju klasifikaciju i svoje viđenje novinskih žanrova^{xx}, a o dilemama i suprotnim stavovima nije govorio.

Da bi ilustrirao svaki žanr, gdje god je to bile moguće, autor se poslužio objavljenim tekstovima najrazličitijih autora, od klasika marksizma do novinara početnika.

Autor smatra da će ovo djelo biti poticajno za mnoge novinare, animatore kulture, poslenike u kulturi i u javnim glasilima, a istodobno da će ono biti izazov za naše teoretičare.

^x Vid., R. Životić: "Posleratna reportaža i njene stilske odlike", "Dečje novine", Gornji Milanovac, 1979.

^{xx} U anglosaksonskim zemljama ne posvećuje se pažnja klasifikaciji novinskih žanrova, u drugim zemljama i previše.

S a d r ž a j

	Str.
Predgovor	5
1. UVOD	7
2. KRITIČKE OPSERVACIJE	11
a) kritika u republičkim javnim glasilima	13
b) kritika u regionalnim i lokalnim glasilima ..	15
c) glasila udruženog rada i sadržaji iz kulture.	15
3. KOMPARATIVNE PREDNOSTI POJEDINIH MEDIJA	17
Novine kao trajan dokument	17
Radio - najbrži i najrasprostranjeniji medij ...	19
Televizija kao najupečatljiviji medij	20
4. KULTURNO-UMJETNIČKA FUNKCIJA JAVNIH GLASILA	22
Kulturna funkcija novina, radija i televizije..	25
Kulturno-zabavna funkcija sredstava javnog komu- niciranja	29
5. OSNOVNE TEHNIČKE INFORMACIJE O NOVINAMA, RADIJU I TELEVIZIJI	31
Grafičko i tehničko uređenje novina	31
Studijska i emisiona radio-tehnika	33
Osnovna tehnologija snimanja i emitiranja TV-pro- grama	37
6. NOVINSKE RUBRIKE I NOVINSKE REDAKCIJE	38
7. VRSTE NOVINA U NAŠEM KOMUNIKACIONOM SISTEMU	45
Kritičke primjedbe na neke vrste novina	47
8. OSNOVNI TIPOVI RADIO-PROGRAMA	49
9. OSNOVNI TIPOVI TV-EMISIJA	57
10. SISTEM PRIKUPLJANJA NOVINSKIH SADRŽAJA	63
11. OPĆA TEHNOLOGIJA NOVINARSTVA	68
12. PRIPREMANJE TV-EMISIJE	72
13. OSNOVNI POJMOVI TELEVIZIJSKOG SNIMANJA	76
14. NOVINSKI ŽANROVI U SLUŽBI KULTURE	81
<u>Monološki žanrovi</u>	82
Vijest kao osnovni rod u novinarstvu	82
<u>Ostali monološki žanrovi</u>	90
Izveštaj	90
Osvrt ili bilješka	96
Komentar	97
Što je novinski članak?	102

	Str.
Recenzija	103
Društvena kronika	107
Izjava i demanti	109
Anketa	111
Nekrolog	113
Esej	114
<u>Dijaloški žanrovi</u>	116
Intervju	116
Razgovor	121
Konferencija za štampu	125
Okrugli stol	126
Panel-diskusija	127
Polemika	127
<u>Polifonijski žanrovi</u>	129
Reportaža	129
Foto-reportaža	136
Crtica ili fičer	136
Feljton	137
Karikatura	140
Povezni i još neki novinski žanrovi	141
15. MASOVNA KULTURA I JAVNA GLASILA	145
S a d r ž a j	149